

Naslov članka/Article:

IZVEDBENI KURIKUL V PROJEKTU NA-MA POTI

Implemented Curriculum in NA-MA POTI Project

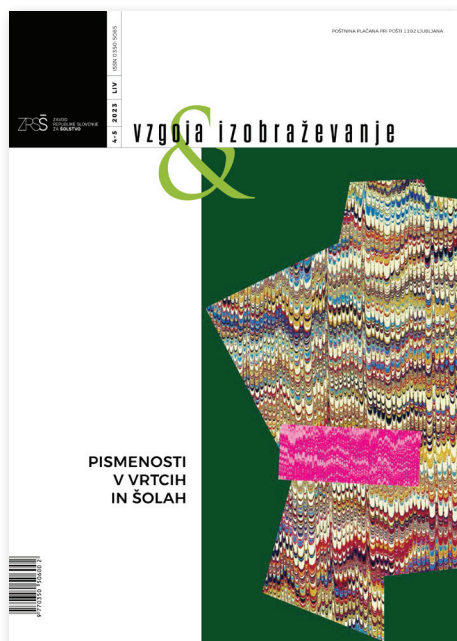
Avtor/Author:

mag. Mariza Skvarč, Jerneja Bone

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 4-5/2023, letnik 54

ISSN 0350-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2023

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Mag. Mariza Skvarč

Zavod RS za šolstvo

Jerneja Bone

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

IZVEDBENI KURIKUL V PROJEKTU NA-MA POTI

Implemented Curriculum in NA-MA POTI Project

IZVLEČEK

V prispevku je predstavljen pomen priprave izvedbenega kurikula na ravni vrtca oz. šole za sistematično razvijanje in ustrezno nadgrajevanje za življenje ključnih znanj in veščin, ki so nadpredmetne narave. Predstavljen je proces oz. koraki, po katerih so šole in vrtci v projektu NA-MA POTI oblikovali lastne izvedbene kurikule za razvijanje naravoslovne in matematične pismenosti, ter aktivnosti in načini vzpostavitve podpornega okolja za pripravo izvedbenega kurikula.

Ključne besede: NA-MA POTI, izvedbeni kurikulum, vrtec, šola

ABSTRACT

This paper discusses the need for an implemented curriculum at the kindergarten/school level to develop systematically and upgrade appropriately key cross-curricular competences for life. It outlines the process or steps by which schools and kindergartens in the NA-MA POTI project designed their own implemented curricula to achieve science and mathematics literacy, as well as the activities and modalities for creating a supportive environment for the implemented curricula development.

Keywords: NA-MA POTI, implemented curriculum, kindergarten, school

UVOD

Eden izmed ciljev projekta Naravoslovna in matematična pismenost – razvoj kritičnega mišljenja in reševanje problemov, NA-MA POTI – je bil »razvoj in preizkušanje učinkovitih didaktičnih pristopov za dvig ravni naravoslovne, matematične in finančne pismenosti«. V okviru tega cilja so vzgojitelji in učitelji pripravljali dejavnosti za razvijanje vseh vidikov naravoslovne, matematične in finančne pismenosti. Proces uresničevanja omenjenega cilja je vključeval tudi pripravo izvedbenega kurikula na ravni šole oz. vrtca z namenom zagotavljanja ustreznega dopolnjevanja in nadgrajevanja dejavnosti za otroke, učence in dijakke med šolskim letom in po izobraževalni vertikali.

OPREDELITEV IN NAMEN IZVEDBENEGA KURIKULA

Izvedbeni kurikulum je celostni načrt VIZ-a, ki nastane v procesu (letnega) načrtovanja vzgojno-izobraževalnega procesa z namenom zagotavljanja otrokom/učencem/dijakom, ki obiskujejo VIZ, kakovostno razvijanje vseh za življenje ključnih znanj in veščin (pismenosti, kompetenc), ki so »nadpredmetne« (oz. niso predmetno specifične). V

kolikšni meri in kako kakovostno jih učeči se usvojijo oz. razvijejo, je odvisno od tega, ali so učne izkušnje, ki so jih deležni pri vseh predmetih skozi leta izobraževanja, tako načrtovane, da omogočajo ustrezno nadgrajevanje in poglobljanje na vseh ključnih kompetenčnih področjih. Pogoj za to sta skupno načrtovanje in usklajevanje med strokovnimi delavci, ki se dogajata v procesu nastajanja izvedbenega kurikula, ter premislek vsakega učitelja oz. vzgojitelja o izvedbenih možnostih in priložnostih pri lastnem vzgojno-izobraževalnim delu z učečimi se.

Iz izvedbenega kurikula šole oz. vrtca naj bi bilo razvidno, kaj bo narejeno v posameznem starostnem obdobju v vrtcu ter v posameznem razredu/letniku pri posameznem predmetu v šoli za kakovostno razvijanje določene ključne veščine (kompetence, pismenosti). Na temelju izvedbenega kurikula učitelj oz. vzgojitelj pri načrtovanju lastne letne priprave (in med letom sprotne priprave) načrtuje, kdaj (s katerimi dejavnostmi) bo prispeval k udeležanju skupnega načrta šole oz. vrtca na posameznem področju in kako.

To je »živ« procesno-razvojni dokument, ki lahko nastane le s timskim načrtovanjem učiteljev/vzgojiteljev in se na podlagi stalnega spremljanja in evalvacije tudi neprestano spreminja, dopolnjuje, izboljšuje.

PRIPRAVA IZVEDBENIH KURIKULOV VIZ ZA NARAVOSLOVNO IN MATEMATIČNO PISMENOST

Priprava izvedbenega kurikula je v projektu NA-MA POTI potekala po korakih. V začetku projekta smo vodjem projektnih timov svetovali, da vodijo seznam izvedenih primerov dejavnosti oz. preizkušenih primerov dejavnosti za izbrano pismenost.

Razvojni VIZ-i so razvijali in izvajali didaktične pristope in strategije ter dejavnosti za razvijanje naravoslovne, matematične in finančne pismenosti, implementacijski pa so te razvite pristope oz. dejavnosti preizkušali oz. so imeli možnost, da so pripravili svoje lastne primere dejavnosti. Zapis izvedenih in preizkušenih dejavnosti so oddajali v spletno učilnico projekta. Spodbujali smo jih, da razvijejo in izvedejo čim več primerov dejavnosti, saj lahko le z dovolj izvedenimi dejavnostmi sistematično razvijamo matematično, naravoslovno in finančno pismenega otroka/učenca/dijaka in prepoznavamo napredek na teh področjih. Vsi izvedeni primeri dejavnosti v vseh starostnih skupinah v vrtcih in v vseh razredih/letnikih in oddelkih v šolah so predstavljali temelj za začetek priprave vertikalnega izvedbenega kurikula VIZ za naravoslovno in matematično pismenost s strategijami prožnih oblik učenja.

V šolskem letu 2019/2020 smo razvojnimi VIZ-om predstavili namen, pomen in uporabnost izvedbenega kurikula in jim predlagali zapis primerov dejavnosti v izvedbeni kurikulum. Ob analizi izvedbenega kurikula so prepoznali, katere podgradnike so z izbranimi dejavnostmi na posameznem VIZ-u razvijali več, katere manj, v katerih skupinah/razredih/letnikih, kateri otroci/učenci/dijaki niso bili deležni dejavnosti za razvijanje posameznega podgradnika. Izvedbene kurikule so oddajali v odložišče v spletni učilnici.

V šolskem letu 2020/2021 smo glede izvedbenih kurikulumov opolnomočili implementacijske VIZ-e, razvojni VIZ-i pa so nadgradili že zapisane in oddane izvedbene kurikule.

Šolsko leto 2021/2022 je bilo namenjeno nadgradnji izvedbenih kurikulumov, dopolnjevanju in pregledu, kaj lahko še na posameznem VIZ-u storijo z namenom, da bodo njihovi otroci/učenci/dijaki naravoslovno, matematično in finančno pismeni.

Razvojni VIZ-i so pripravili izvedbeni kurikulum za naravoslovno in matematično pismenost, nekateri pa tudi za finančno pismenost. Implementacijski VIZ-i so pripravili izvedbeni kurikulum za eno od pismenosti, vendar pa so tisti IVIZ-i, ki so prepoznali vrednost in uporabnost izvedbenega kurikula, pripravili izvedbena kurikula tako za naravoslovno kot matematično pismenost.

PODPORA VIZ-OM PRI PRIPRAVI IZVEDBENEGA KURIKULA

Da bi projektnim timom olajšali začetno fazo priprave izvedbenega kurikula, smo v ožjem timu projekta pripravili predlogo v obliki preglednice za vpisovanje dejavnosti v procesu nastajanja izvedbenih kurikulumov za vrtce, osnovne in srednje šole.

V preglednici za vrtce smo predlagali naslednje stolpce oz. kategorije: ime skupine, starostno obdobje, šolsko leto izvedbe primera, ime in priimek vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja, naslov dejavnosti in povezava s preostalimi področji (govor, narava, matematika, umetnost) in stolpci za posamezne podgradnike (Slika 1). Predlagali smo, da je za vsako pismenost svoj zavihek (Slika 2) in potem skupni zavihek (Slika 3), kjer se zbirajo vsi podatki, ki omogočajo nadaljnjo analizo in načrtovanje nadaljnjega dela.

Projektnim timom osnovnih in srednjih šol smo predlagali naslednje stolpce oz. kategorije: razred/letnik, oddelek, predmet, ime in priimek učitelja, naslov dejavnosti, šolsko leto, leto vpisa (Slika 4). Predlagali smo, da je za vsak posamezni razred/letnik/smer izobraževanja ter pismenost svoj zavihek (Slika 5) in potem skupni zavihek, kjer se zbirajo vsi podatki, ki omogočajo nadaljnjo analizo in načrtovanje nadaljnjega dela.

Primeri dejavnosti, ki podpirajo razvoj naravoslovne pismenosti										
Ime skupin -	starostno obdobje otrok -	Šol.leto -	Ime in priimek vzgojitelja/ice -	Ime in priimek pom. vzgojitelji -	Povezava z ostalimi področji -	Naslov dejavnosti	- NP 1.1 -	- NP 1.2 -	- NP 1.3 -	

► SLIKA 1: Poimenovanja stolpcev v izvedbenem kurikulumu za vrtce

VRTEC NP	VRTEC MP	VRTEC NP+MP	VRTEC FP	skupaj
----------	----------	-------------	----------	--------

► SLIKA 2: Poimenovanja zavihkov v izvedbenem kurikulumu za vrtce

Primeri dejavnosti, ki načrtno povezujejo obe pismenosti (NP in MP).																										
	MP 1.1	MP 1.2	MP 1.3	MP 1.4	MP 1.5	MP 1.6	MP 1.7	MP 2.1	MP 2.2	MP 2.3	KM	ONM	RAP	NP 1.1	NP 1.2	NP 1.3	NP 1.4	NP 2.1	NP 2.2	NP 2.3	NP 2.4	NP 2.5	NP 2.6	NP 2.7	NP 3	
prednostno vključen	1	2	2	0	1	0	0	0	0	1	0	2	5	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
skupaj	4	4	5	2	1	0	0	0	1	0	9	5	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Primeri dejavnosti, pri katerih je načrtno razvijana ena od pismenosti																										
	MP 1.1	MP 1.2	MP 1.3	MP 1.4	MP 1.5	MP 1.6	MP 1.7	MP 2.1	MP 2.2	MP 2.3	KM	ONM	RAP	NP 1.1	NP 1.2	NP 1.3	NP 1.4	NP 2.1	NP 2.2	NP 2.3	NP 2.4	NP 2.5	NP 2.6	NP 2.7	NP 3	
prednostno vključen	6	7	0	6	7	0	3	1	0	0	2	5	8	13	2	4	0	3	0	0	0	0	0	0	0	
skupaj	16	13	9	11	14	10	7	3	0	0	1	2	1	5	15	7	5	1	2	3	0	0	0	0	2	
Primeri dejavnosti, pri katerih je načrtno razvijana finančna pismenost																										
	FP 1.1	FP 1.2	FP 1.3	FP 1.4	FP 1.5	FP 1.6	FP 1.7	FP 2.1	FP 2.2	KM	ONM	RAP														
prednostno vključen	3	2	2	2	3	1	2	0	0	1	0	0														
skupaj	3	5	2	0	1	1	1	0	0	1	0	0														
Vsi primeri dejavnosti skupaj																										
	MP 1.1	MP 1.2	MP 1.3	MP 1.4	MP 1.5	MP 1.6	MP 1.7	MP 2.1	MP 2.2	MP 2.3	KM	ONM	RAP	NP 1.1	NP 1.2	NP 1.3	NP 1.4	NP 2.1	NP 2.2	NP 2.3	NP 2.4	NP 2.5	NP 2.6	NP 2.7	NP 3	
prednostno vključen	7	9	2	6	8	0	3	1	1	0	5	10	10	15	2	4	0	3	0	0	0	0	0	0	0	
skupaj	19	15	12	13	14	10	7	3	0	0	9	2	5	7	15	7	5	1	2	3	0	0	0	0	2	

► SLIKA 3: Zavihek skupaj v izvedbenem kurikulumu za vrtce

predmet	razred/letnik	oddelek	šol. l.	šol. l. vpisa	ime in priimek učitelja	naslov dejavnosti	MP 1.1	MP 1.2	MP 1.3

► SLIKA 4: Poimenovanja stolpcev v izvedbenem kurikulumu za osnovno oz. srednjo šolo

SPI NP	SPI MP	SPI NP+MP	SSI NP	SSI MP	SSI NP+MP	GIM NP	GIM MP	GIM NP+MP	skupaj
--------	--------	-----------	--------	--------	-----------	--------	--------	-----------	--------

► SLIKA 5: Poimenovanja zavihkov v izvedbenem kurikulumu za srednje šole

Projektne time smo spodbujali, da lahko sami vstavijo stolpce za posamezne kategorije, ki jih še želijo opredeliti in spremljati. Poleg tega smo jim svetovali vključitev filtrov, saj ti omogočajo hitrejšo razvrščanje in pregled ustreznih podatkov, kar jim bo koristilo pri evalvaciji.

V projektu NA-MA POTI je deloval delovni tim za sodelovanje in timsko delo, ki je pripravil usmeritve in navodila za vodje projektov, kako naj motivirajo člane projektov in ravnatelje ter jih vodijo skozi proces izdelave izvedbenega kurikula.

V ta namen smo v projektu NA-MA POTI izvedli strokovno srečanje za vodje projektov, na katerem smo predstavili predlog aktivnosti oz. korakov, po katerih naj bi vodja tima pristopil do članov projektov in ravnateljev v okviru procesa izdelave izvedbenega kurikula.

1. korak: Priprava vodje projektne tima na delovno srečanje s člani projektne tima

Kot vodja projektne tima:

- razumem/preučim, kaj je izvedbeni kurikulum (IK),
- znam argumentirati, zakaj je dobro, da oblikujemo dokument (izvedbeni kurikulum),
- predhodno izpolnim del tabele (vnos nekaj primerov dejavnosti; tistih, ki jih je VIZ pripravil v času trajanja projekta), da lahko na podlagi že nekaj izpolnjenega razlagam sodelavcem v PT,

- se pogovorim z ravnateljem in se skupaj pripraviva na sestanek s člani PT.

2. korak: Izvedba delovnega srečanja s člani PT

Predlagan potek srečanja:

- predstavitev in osmiselitev izvedbenega kurikula članom,
- predstavitev delno izpolnjene tabele (kar je pripravil vodja); pogovor o tem, kaj lahko vidimo iz tako urejenih podatkov v tabeli,
- pogovor med člani: kako razumemo izvedbeni kurikulum in kakšna so naša stališča glede tega, ali nam ustreza predlagana oblika tabele oz. načina zbiranja in urejanja podatkov, ali imamo morda drugačen predlog ipd.,
- jasni dogovor o nalogah/vlogi posameznega člana: kdo, do kdaj, kako ... bomo dopolnili preglednico za izvedbeni kurikulum z dejavnostmi. Sprejem sklepa, da izvedbeni kurikulum pripravljajo vsi člani projektne tima.

3. korak: Individualno delo članov projektne tima

Vsak član opravi nalogo: analizira svoje lastno delo in dejavnosti, ki jih načrtuje in izvaja pri pouku z namenom razvijanja naravoslovne in matematične pismenosti in individualno izpolni/dopolni tabelo.

V tej fazi je pomembno, da si vodja tima vzame čas za individualne pogovore s člani tima, kako napredujejo, s katerimi dilemami oz. težavami se srečujejo, katera vprašanja in predlogi se jim porajajo itd.

4. korak: **Delovno srečanje članov projektnega tima**

To srečanje izvedemo, ko imamo izpolnjeno tabelo z zapisi dejavnosti vseh članov.

Predlagani potek srečanja:

- pregled vpisov po posameznih gradnikih/podgradnikih in analiza, kateri gradniki/podgradniki so v posamezni skupini/razredu/gradniku že dobro podprti s primeri, kateri so manj zastopani in kateri so morda zapostavljeni. Ugotovitve zapišemo;
- ciljno načrtovanje novih primerov dejavnosti za naslednje šolsko leto. Člani projektnega tima se med seboj uskladijo (dogovorijo), za katere podgradnike bi bilo treba v nadaljevanju pripraviti primere novih dejavnosti ter v katerih skupinah/razredih/letnikih in pri katerih predmetih naj bi se te dejavnosti izvajale, da bi imeli horizontalno in vertikalno ustrezno razporeditev dejavnosti (in s tem otroci/učenci/dijaki priložnosti za razvijanje naravoslovne in matematične pismenosti).

KRITERIJI ZA PREGLED IZPOLNJENEGA IZVEDBENEGA KURIKULA

V nadaljevanju navajamo nekaj kriterijev in podpornih vprašanj, ki so timu v pomoč pri **evalvaciji** osnutka izvedbenega kurikula..

- *Celovit pristop k razvijanju naravoslovne in matematične pismenosti*
 - Ali je razviden celovit pristop k razvijanju naravoslovne in matematične pismenosti ali so zastopane le dejavnosti za razvijanje posameznih podgradnikov?
 - Kateri podgradniki niso pokriti z dejavnostmi in koliko jih je?
 - Ali je razvidno tudi razvijanje kritičnega mišljenja, reševanja problemov, odnosa, finančne pismenosti?
- *Vključenost učiteljev v pripravo izvedbenega kurikula*
 - Ali so prepoznani vsi ali samo nekateri člani projektnega tima?
 - V kolikšni meri je posamezni učitelj načrtoval dejavnosti za razvoj vseh podgradnikov?
- *Vključenost razredov/oddelkov/skupin v izvedbenem kurikulu*
 - V kolikšni meri so zastopani vsi podgradniki v vsakem razredu/oddelku/skupini?
- *Koliko je medpredmetnega povezovanja; ali je povezovanje naravoslovne in matematične pismenosti razvidno v dejavnostih?*
- *Pregled (povednost) naslovov dejavnosti.*

Po teh kriterijih so člani delovnega tima za sodelovanje in timsko delo pregledovali izvedbene kurikule, ki so bili oddani v spletni učilnici projekta, in podali vodjem timov skupno povratno informacijo s priporočili za izboljšave. S tem ko so vsi člani projektnih timov imeli možnost vpogleda v izvedbene kurikule preostalih VIZ-ov in jih primerjali,

so lahko pridobili dodatne ideje za dopolnitev in izboljšave lastnega izvedbenega kurikula.

UGOTOVITVE O IZVEDBENEM KURIKULU

Strokovni delavci, člani projektnih timov, vrtcev, osnovnih in srednjih šol so sodelovali pri pripravi in uporabi izvedbenega kurikula. V izvedbeni kurikulum so zapisovali pedagoške pristope in strategije oz. izvedene primere dejavnosti. Zato smo ob izvedbi vseh aktivnostih, ki so se navezovala na izvedbeni kurikulum, želeli izvedeti:

- koliko se strokovnim delavcem zdi vredno pripraviti izvedbeni kurikulum,
- koliko se jim zdi uporaben ter
- ali so sodelovali pri pripravi izvedbenega kurikula.

V ta namen smo oblikovali vprašanja, ki smo jih zastavili v okviru priprave letnega vsebinskega poročila projekta NA-MA POTI. Vprašanja za namen izpolnjevanja letnega vsebinskega poročila na temo izvedbenega kurikula je oblikovala vodja projekta NA-MA POTI. Vodje projektnih timov so na vprašanja odgovarjali prek spletne ankete ob koncu leta 2020, 2021 in 2022. Odgovarjalo je 96 VIZ-ov (32 razvojnih VIZ-ov in 64 implementacijskih VIZ-ov), ki so aktivno sodelovali v projektu NA-MA POTI, kar nam je zagotavljalo reprezentativnost vzorca.

Za namen tega prispevka smo iz nabora vseh vprašanj v letnem vsebinskem poročilu izvzeli dve vprašanji, na kateri so odgovarjali na petstopenjski lestvici, in eno vprašanje zaprtega tipa:

- Na petstopenjski lestvici označite, kako se vam zdi pomembna priprava izvedbenega kurikula na vaši šoli oz. vrtcu.
- Na petstopenjski lestvici označite, kako se vam zdi pomembna uporaba izvedbenega kurikula na vaši šoli oz. vrtcu.
- Izvedbeni kurikulum smo pripravljali vsi člani projektnega tima: da/ne

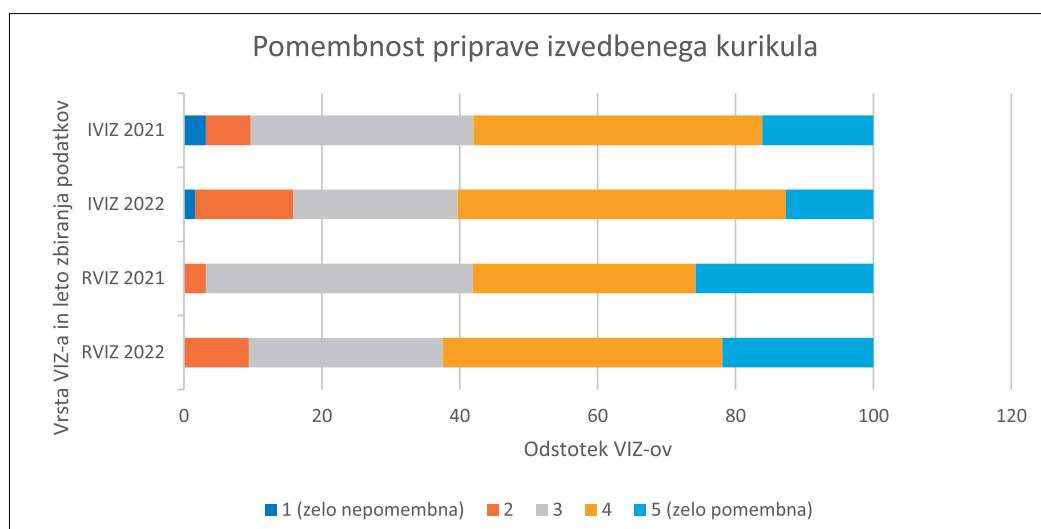
Zbrane podatke smo preračunali v odstotke (odstotek RVIZ-ov oz. odstotek IVIZ-ov) in jih primerjali po letih, v katerih smo zbirali podatke.

Pomembnost priprave izvedbenega kurikula

Na vprašanje, *kako pomembna se jim zdi priprava izvedbenega kurikula na njihovi šoli/v vrtcu*, so odgovarjali na petstopenjski lestvici (od 1 – zelo nepomembna do 5 – zelo pomembna).

Na RVIZ in IVIZ so v letu 2022 ocenili, da je priprava izvedbenega kurikula pomembna (4 – pomembna in 5 – zelo pomembna) z 62,5 % oz. 60,3 %, medtem ko kot nepomembno (1 – zelo nepomembna in 2 – nepomembna) ocenjuje 9,4 % RVIZ-ov in 15,9 % IVIZ-ov. Okoli četrtnina VIZ-ov je neopredeljenih oz. pomembnost zaznava sredinsko (3 – niti pomembna niti nepomembna). V letu 2021 so RVIZ-i in IVIZ-i omenili, da je priprava izvedbenega kurikula pomembna z 58,1 % oz. 58 %, kot nepomembno pa jo je ocenilo 3,2 % RVIZ-ov in 9,7 % IVIZ-ov. Okoli tretjina VIZ-ov pa je bila neopredeljena (Prikaz 1).

Primerjava med letoma 2021 in 2022 pokaže, da se je pomembnost priprave izvedbenega kurikula tako na

► PRIKAZ 1: Pomembnost priprave izvedbenega kurikula na RVIZ in IVIZ v letih 2021 in 2022

RVIZ-ih in IVIZ-ih povečala (Prikaz 1), kar pomeni, da so člani timov potrebovali čas in osebno izkušnjo, da so začeli prepoznavati prednosti, pomen in uporabno vrednost izvedbenega kurikula. Odstotek VIZ-ov, ki so odgovorili »nepomembno«, se je povečal. Zmanjšal pa se je odstotek neopredeljenih.

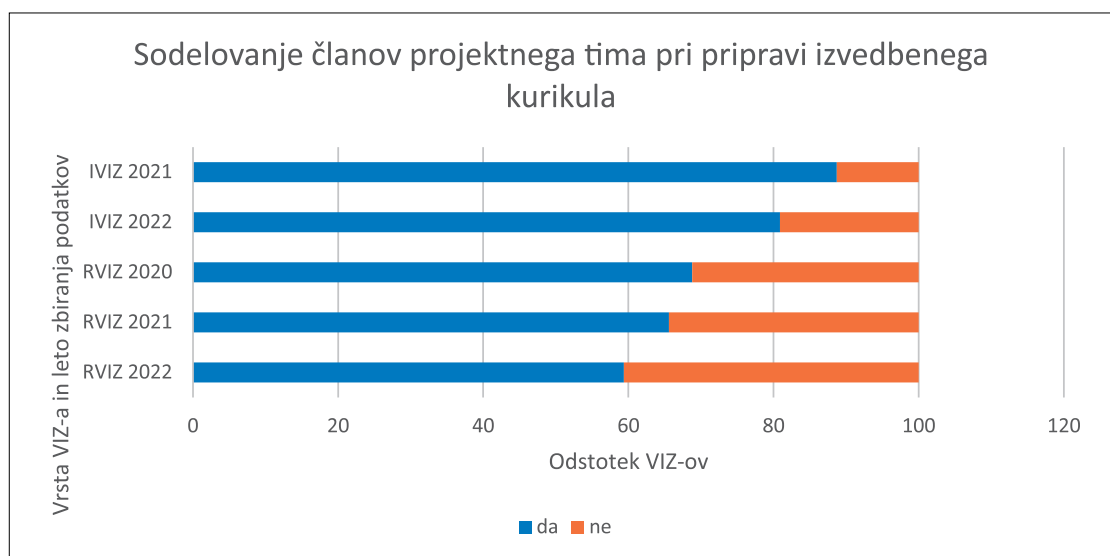
Analiza pridobljenih podatkov nam je pokazala, da je treba na področju izvedbenih kurikulumov izvesti dodatna izobraževanja tako za strokovne delavce kot za ravnatelje s pojasnili ter argumenti, ki kažejo na dolgoročno razvojno pomembnost izdelave izvedbenega kurikula na šoli ali vrtcu za zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa. Ugotavljali smo, da je odstotek VIZ-ov, ki bi jih morali prepričati o pomembnosti priprave izvedbenega kurikula, velika.

Način priprave izvedbenega kurikula

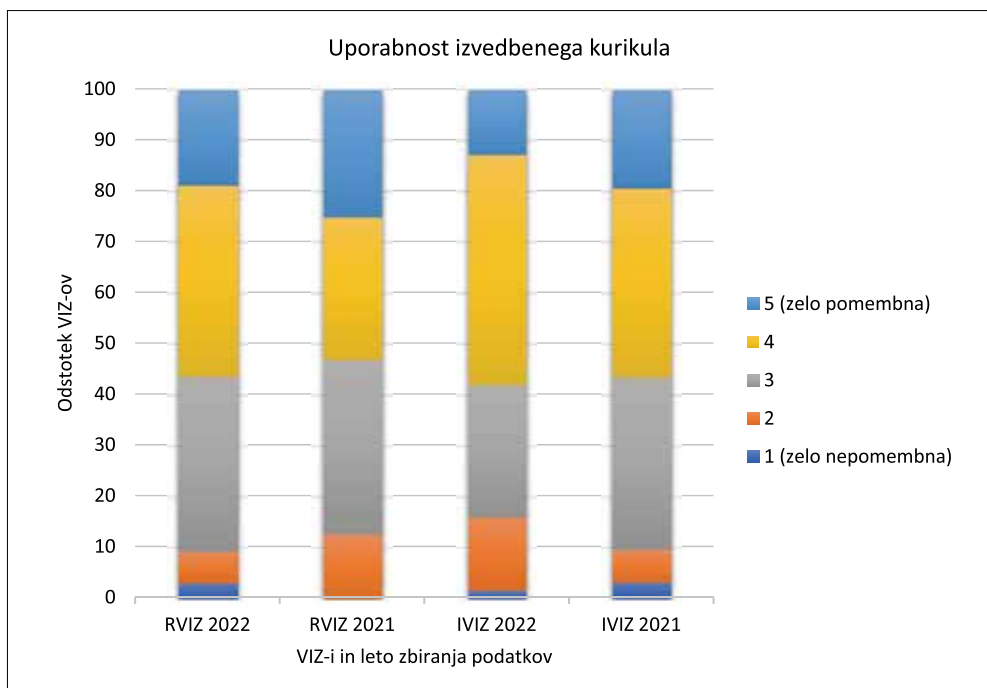
Spodbujali smo, da so v proces priprave izvedbenega kurikula vključeni vsi člani projektne timov. Na vprašanje, *ali*

so izvedbeni kurikulum pripravljali vsi člani projektne tima, so odgovarjali z odgovoroma da oz. ne. Na RVIZ-ih so člani projektne timov pripravljali izvedbene kurikule tri šolska leta zaporedoma (2019/2020, 2020/2021, 2021/2022), na IVIZ-ih pa dve zaporedni šolski leti (2020/2021, 2021/2022).

Odstotek RVIZ-ov, kjer so vsi člani projektne timov sodelovali pri pripravi izvedbenih kurikulumov, se giblje od 59,5 % do 68,8 %. Ta odstotek je pri IVIZ-ih nekoliko višji in je v dveh zaporednih letih več kot 80 %. Podatki nakazujejo, da se je odstotek VIZ-ov, kjer člani projektne tima niso bili vključeni v pripravo izvedbenega kurikula, spreminjal od 11,3 % do 40,6 % (Prikaz 2). Na teh VIZ-ih so izvedbeni kurikulum pripravljali le vodje projektne timov. Razlog je lahko v tem, da so vodje tisti, ki so vpisovali podatke v izvedbeni kurikulum, člani pa so jim podatke le posredovali. Primerjava RVIZ-ov in IVIZ-ov v času trajanja projekta nam nakazuje, da je treba poudariti pomen skupne priprave izvedbenega kurikula in člane projektne timov k temu spodbujati ter jih pri tem tudi podpirati.

► PRIKAZ 2: Sodelovanje članov projektne tima pri pripravi izvedbenega kurikula na RVIZ-ih v letih 2020, 2021 in 2022 in na IVIZ-ih v letih 2021 in 2022

► PRIKAZ 3: Uporabnost izvedbenega kurikula na RVIZ-ih in IVIZ-ih v letih 2021 in 2022

Uporabnost izvedbenega kurikula

Na petstopenjski lestvici (od 1 – zelo ne pomembna do 5 – zelo pomembna) so člani projektnih timov odgovarjali, *koliko je izvedbeni kurikulum uporaben članom projektnega tima*.

Na RVIZ in IVIZ so leta 2022 ocenili, da je uporabnost izvedbenega kurikula pomembna (4 – pomembna in 5 – zelo pomembna) z 56,3 % oz. 58,1 %, medtem ko kot nepomembno (1 – zelo nepomembna in 2 – nepomembna) ocenjuje 9,3 % RVIZ-ov in 16,1 % IVIZ-ov. Četrtnina IVIZ-ov in tretjina RVIZ-ov je neopredeljenih oz. pomembnost zaznava sredinsko (3 – niti pomembna niti nepomembna). V letu 2021 so RVIZ-i in IVIZ-i omenili, da je priprava izvedbenega kurikula pomembna z 53,1 % oz. 56,5 %, kot nepomembno pa jo je ocenilo 12,5 % RVIZ-ov in 9,6 % IVIZ-ov. Okoli tretjina VIZ-ov pa je bila neopredeljena (Prikaz 3).

Iz pridobljenih podatkov smo ugotovili, da imamo skoraj četrtno VIZ-ov, ki jih moramo prepričati o pomembnosti uporabe izvedbenega kurikula. Morda je rezultat odraz nerazumevanja namena izvedbenega kurikula.

V ožjem projektnem timu projekta smo pričakovali boljše rezultate pri vseh treh odgovorih. Menimo, da je pri uvajanju sprememb potreben čas, da strokovni delavci spoznajo pomembnost in uporabnost pripravljenih izvedbenih kurikulumov ter da spremenijo stališča, ki jih imajo.

ZA ZAKLJUČEK: PRIPOROČILA IN USMERITVE VIZ-OM ZA PRIPRAVO IZVEDBENIH KURIKULOV

Glede na izkušnje, ki so jih pridobili vrtci in šole v projektu NA-MA POTI pri pripravi izvedbenega kurikula za razvijanje naravoslovne in matematične pismenosti, v nadaljevanju podajamo nekaj usmeritev v pomoč VIZ-om pri pripravi izvedbenega kurikula, neodvisno od namena

(področja, kompetence ...), ki narekuje oblikovanje izvedbenega kurikula na ravni šole oz. vrtca. Ker se razvijanje vseh ključnih pismenosti in kompetenc udejanja pri vseh predmetih po celotni izobraževalni vertikali, so pomembni vključitev ter skupni razmisleki in medpredmetno načrtovanje vseh učiteljev oz. vzgojiteljev. Kakovosten rezultat (izvedbeni kurikulum) je odvisen od timskega dela strokovnih delavcev in sodelovalne klime.

Pomembno je, da izvedbeni kurikulum na VIZ-u nastaja, se dopolnjuje in izboljšuje v skladu z metodologijo akcijskega načrtovanja po naslednjih korakih:

1. korak: Analiza stanja

V tem koraku odgovarjamo na vprašanje: Kaj že zdaj oz. trenutno pri vseh predmetih po celotni vertikali počnemo z namenom razvijanja posameznih pismenosti/kompetenc?

2. korak: Opredelitev prednostne naloge

Dogovorimo se o tem, čemu bi bilo treba razvojno nameniti več pozornosti; kje prepoznavamo dodatne možnosti oz. neizkoriščene priložnosti.

3. korak: Oblikovanje načrta aktivnosti

Pripravimo konkreten načrt aktivnosti, ki bodo sledile, z jasno opredelitvijo, kaj bomo počeli, kdo, kdaj in kako.

4. korak: Spremljanje udejanjanja načrta

Dogovorimo se o tem, kako bomo spremljali udejanjanje načrta, kateri bodo kazalniki, kako in kdaj bomo evalvirali učinke.

- Ključnega pomena je ravnateljeva podpora strokovnim delavcem pri pripravi izvedbenega kurikula. Ravnatelj imenuje tim strokovnih delavcev, ki načrtuje in koordinira pripravo izvedbenega kurikula. Skupaj s timom premisli in načrtuje, kako bo potekal proces priprave izvedbenega kurikula, v katerih fazah in kako bodo vključeni in spodbujani k sodelovanju preostali strokov-

ni delavci VIZ, kako bosta potekala sprotno spremljanje udejanjanja ter končna evalvacija.

- Strokovnim delavcem VIZ je treba jasno predstaviti namen izvedbenega kurikula, argumente, zakaj je za VIZ to pomembno in potrebno, kaj s tem pridobijo otroci/učenci/dijaki in kaj strokovni delavci, ter spodbuditi razpravo o tem. Tako omogočimo strokovnim delavcem priložnosti, da pravočasno izpostavijo dileme in razčističujejo nejasnosti, v izogib kasnejšim odporom.
- Smiselno je, da tim predhodno pripravi predlogo (instrumentarij, obrazec) za pripravo izvedbenega kurikula in jo pred predstavitvijo strokovnim delavcem pilotno testira. S tem se prihrani veliko časa, ki se sicer porabi za poenotenje zapisov.
- Pomembno je zavedanje, da je izvedbeni kurikulum interni dokument VIZ, ki je rezultat udejanjanja razvojnih prioritet VIZ. Je del letnega delovnega načrta VIZ; nastaja in se vsakoletno nadgrajuje oz. izboljšuje v sklopu letnega načrtovanja.
- Med šolskim letom je treba spremljati udejanjanje izvedbenega kurikula, sproti zbirati dokaze in jih ob zaključku šolskega leta analizirati. To je podlaga za načrtovanje izvedbenega kurikula za naslednje šolsko leto.

Napoved naslednjih treh prispevkov na temo izvedbenega kurikula

V prispevkih, ki so predstavljeni v nadaljevanju, je opisano, kako so k pripravi, uporabnosti in evalvaciji izvedbenega kurikula v projektu NA-MA POTI pristopili v vrtcu, osnovni in srednji šoli.

V prispevku z naslovom *Zagotavljanje trajnosti učnih vsebin in kompetenc preko izvedbenega kurikula* je vidik izvedbene-

ga kurikula predstavljen v vrtcu pri osnovni šoli. Avtorica opiše natančen potek nastajanja izvedbenega kurikula, ki temelji na predlaganih korakih. Dodana vrednost prispevka je v opisu prepoznanih neizkoriščenih možnosti, ki so jih člani projektnega tima prepoznali ob evalvaciji izvedbenega kurikula. Avtorica utemelji, zakaj je izvedbeni kurikulum v njihovem vrtcu smisel in uporaben. V zaključku preberemo, kaj bodo v vrtcu ohranili in s tem zagotavljali trajnost vsebin projekta.

Prispevek *Samoevalvacija razvijanja naravoslovne, matematične in finančne pismenosti na osnovni šoli* predstavlja opis evalvacije izvedbenega kurikula na implementacijski osnovni šoli. Ob zaključku treh šolskih let je šola izvedla poglobljeno analizo opravljenega dela na področju naravoslovne, matematične in finančne pismenosti skozi podgradnike posamezne pismenosti in načrtovala dejavnosti za naslednje šolsko leto. Pogled na prehojeno pot v projektu NA-MA POTI je dal strokovnim delavcem zagon, da ohranijo trajnost doseženega tudi po zaključku projekta in da doseženo nadgradijo.

Kako so k izvedbenemu kurikulumu pristopili na eni od srednjih šol, boste našli zapisano v prispevku *Pomen in oblikovanje izvedbenega kurikula v srednji šoli*. Pri pripravi so sledili predlaganim korakom na ravni projekta, kar tudi opišejo. V prispevku poudarijo, da je ključnega pomena vključenost vseh članov projektnega tima v oblikovanje izvedbenega kurikula, saj je le-to prispevalo k boljšemu sodelovanju in timskega delu. Dokument je dal članom projektnega tima vpogled v raznolikost izvedenih dejavnosti in pregled nad vključenostjo gradnikov in podgradnikov ter usmeritve za nadaljnje delo.

VIRI IN LITERATURA

Bone, J., in sod. (2017). Prijavnica projekta NA-MA POTI. Zavod RS za šolstvo. Interno neobjavljeno gradivo.

Bone J. (2020). Mreženje. Izvedbeni kurikulum. Medsebojne hospitacije. Evalvacija napredka naravoslovne in matematične pismenosti. Letno vsebinsko poročilo. Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za vodje projektnih timov. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.

Bone, J. (2021). Letno vsebinsko poročilo 2020 projekta NA-MA POTI. Zavod RS za šolstvo. Interno neobjavljeno gradivo.

Bone, J. (2022). Letno vsebinsko poročilo 2021 projekta NA-MA POTI. Zavod RS za šolstvo. Interno neobjavljeno gradivo.

Bone, J. (2022). Projekt NA-MA poti: letno vsebinsko poročilo za obdobje od 1. 1. 2022 do 31. 10. 2022: zaključno vsebinsko poročilo za obdobje od 4. 11. 2016 do 31. 10. 2022. Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/446/mojzrss/wp-content/uploads/2023/01/2023-01-04-na-ma_poti_letno_vsebinsko-porocilo_2022-in-zakljucno-porocilo.pdf

Bone, J. (2023). Priporočilo za podporno okolje. Izvedbeni kurikulum. Zavod RS za šolstvo. Interno neobjavljeno gradivo.

Skvarč, M. (2020). Izvedbeni kurikulum – zakaj, kaj je, kako? Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za vodje projektnih timov. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.

Skvarč, M., Đuretić, M., Krečić Mamić, A., Marjanovič D., Pustavrh, S., in Klemenc, A. (2020). Izvedbeni

kurikul – izkušnje. Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za vodje projektnih timov. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.

Skvarč, M., in Bone, J. (2021). Hospitacije in izvedbeni kurikulum. Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za ravnatelje. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.

Skvarč, M., Đuretić, M., Grof, N., Marjanovič D., Klemenc, A., in Perović, S. (2021). Izvedbeni kurikulum. Medsebojne hospitacije. Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za vodje projektnih timov. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.

Skvarč, M., in Bone, J. (2021). Izvedbeni kurikulum – odgovori na vprašanja. Projekt NA-MA POTI. Delovno srečanje za vodje projektnih timov. Zavod RS za šolstvo. Neobjavljeno interno gradivo.